

No. 88627

Bijl.: een

CONFIDENTIEEL

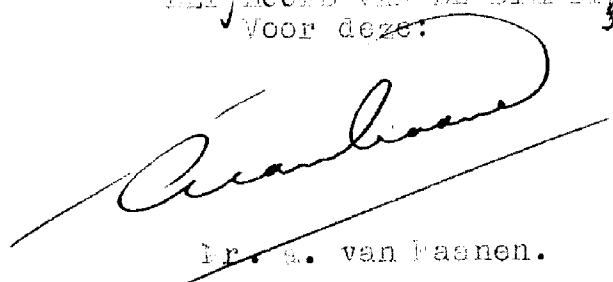
Betr.:

Hiernede heb ik de eere Uwer Excellentie een dezerzijds opgestelde beschouwing te doen toekomen betreffende de verbindingsen, welke door de Communistische Partij van Nederland worden onderhouden met communistische organisaties in het buitenland.

In deze beschouwing is aandacht gewijd aan kwesties op het terrein der politieke agitatie. Andere aspecten, b.v. op het gebied van spionage- of sabotage-organisaties werden hierin niet opgenomen.

Na het sluiten van dit rapport werd bekend, dat te Berlijn een vijfdaagse conferentie van het Cominform plaats vindt. Dit feit kan, gezien in verband met de geheime reis van de algemeen secretaris van de C.P.N. naar Berlijn, U medeld bij mijn schrijven ds. 18.7.1950 nr. 88666, beschouwd worden als een nadere bevestiging van de in bijgaande beschouwing ontwikkelde gedachte.

HET HOOFD VAN DE DIENST
Voor deze:

J. A. van Paanen.

H.H. de Minister-President

H.H. de Minister van Binnenlandse
Zaken.

H.H. de Minister van
Buitenlandse Zaken.

Relaties van de CPN met het Kominform
en buitenlandse zusterorganisaties.

De politiek van de CPN.

Voor 1937 werd het karakter van de Nederlandse communistische partij als deel van de wereldorganisatie van het communisme openlijk gedemonstreerd in de naam "Communistische Partij Holland, Sectie van de IIIe Internationale". Zij was als zodanig aangesloten bij de "Komintern", welk bureau in 1943 werd opgeheven, naar het heette, omdat het overbodig was geworden in verband met de gewijzigde internationale politieke situatie.

Sindsdien werd de Communistische Partij van Nederland na haar wederoprichting in 1945 niet meer in een dergelijke internationale organisatie toegelaten, zulks in tegenstelling met haar zusterorganisaties in Frankrijk, Italië en de Oost-Europese landen.

Dat van de West-Europese landen slechts de communistische partijen van Frankrijk en Italië in het Kominform zijn opgenomen, zal zijn oorzaak vinden in de veel grotere numerieke sterkte dezer twee partijen in vergelijking tot die van de andere landen in West-Europa. Een communistische greep naar de macht lijkt in die twee landen immers gemakkelijker te realiseren en de opname van de Franse en Italiaanse communistische partijen in het Kominform is dientengevolge op strategische gronden verklaarbaar. Dit zou duiden op een na 1945 gewijzigd standpunt van de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie t.a.v. de exploitatie van de communistische aanhang buiten Rusland. Het is derhalve niet onwaarschijnlijk dat opnemings van de CPN, alsmede wellicht van de communistische partijen van België en Luxemburg, als overbodig en derhalve nadelig voor de veiligheid van de Russische strategie, werd afgewezen. De potentiële macht van de communistische partijen van de Benelux-landen is in sterke mate afhankelijk van de positie van de Parti Communiste Français, die - relatief sterker - toonaangevend is voor de invloed van het communisme in West-Europa.

Dezerzijds wordt voornamelijk aangenomen, dat Moskou het waarschijnlijk oordeelt, dat bij een eventuele machtsovername door de communisten in Frankrijk, de toestand in België, Nederland en Luxemburg vroeger of later automatisch gelijke wijzigingen zal ondergaan.

Dat niettemin de CPN in haar handelingen afhankelijk is van de internationale communistische politiek, welke door Moskou en het Kominform wordt voorgestaan, moet als vaststaand worden aangenomen. Het onderzoek naar de acties en de propaganda, zoals deze door de Nederlandse communisten worden gevoerd, brengt onveranderlijk aan het licht, dat de politiek van de CPN enerzijds gericht is op de ondermijning van het gezag der niet-Stalinistische regeringen, ook buiten Nederland (negatief), anderzijds op de verbreding van de invloed van de communistische gedachte, zoals deze door het Leninisme-Stalinisme wordt gedictieerd (positief).

-Dit blijkt o.m. uit:-

Dit blijkt o.m. uit:

1. De Actie der CPN/EVC in de winter van 1948-49 ter ondersteuning der stakende Franse mijnwerkers (inzameling van gelden- huisvesting van kinderen der stakers);
2. Contact met de communistische partijen van Frankrijk, Duitsland, België en Engeland, zowel rechtstreeks als d.m.v. mantelorganisaties.
3. Afbrekkende kritiek op het Atlantisch Pact, ter vertraging van de opbouw van het militaire apparaat van West-Europa, en daaruit voortvloeiende propaganda tegen de regeringen van elk der deelnemende landen aan dit pact. (Herinnerd wordt aan de oproep van der EVC/CPN aan de Amerikaanse havenarbeiders om geen wapens voor West-Europa te laden);
4. Deelneming aan de communistische Vredesbeweging. Marcus Bakker (geb. 20.6.1923 te Zaandam) en Maria Elisabeth Lips-Odinot (geb. 4.5.1908 te Wijk bij Duurstede) hebben zitting in het Wereldcomité voor de Vrede te Parijs.
5. De communistische propaganda tegen het zg. "verraad" van Tito, en de waakzaamheid in de partij tegen "Titoïstische afwijkingen" in Nederland;
6. De deelneming van de CPN aan de recente oproep der West-Europese communistische partijen tegen het plan Schumann. De CPN beperkt zich dus geenszins tot eng nationaal standpunt.

Deze instelling brengt mede, dat de CPN - in de praktijk is dit gebleken - haar politiek richt naar en beperkt tot de strategie van de Sowjet-Unie en derhalve de suprematie van Moskou en het Kominform erkent.

Relatie met het Kominform.

De hieruit voortvloeiende afstemming van de CPN op het internationale bureau werd door de Nederlandse communistische leiders vrijwel onmiddellijk na de oprichting van het Kominform in 1947 voorgestaan. De algemeen secretaris van de CPN, Paul de GROOT, verklaarde op het Partijcongres in December 1947 te Amsterdam:

"De oprichting van het Informatie Bureau van de 9 grootste communistische partijen van Europa te Belgrado is de eerste stap naar een nauwere aansluiting van de communisten en hun bondgenoten op het internationale terrein. Wij stellen het congres voor namens onze partij deze samenwerking met vreugde te begroeten. Wij stellen voor namens onze Partij met dit Internationale Informatie Bureau in contact te treden en voor onze partij en de Nederlandse werkers alle nut te putten en alle bezieling te scheppen uit de uitwisseling van ervaringen met dit Informatie Bureau".

Dezerzijds kon niet worden waargenomen, of metterdaad contact werd opgenomen, in de zin zoals Paul de Groot verklaarde, doch wel dat de Partij "nut put en bezieling scheidt" uit de richtlijnen (resolutie's) van het Kominform.

Ofschoon derhalve een directe, organisatorische band tussen de CPN en het Kominform niet kon worden waargenomen, garandeert de frappante gelijkvormigheid en het synchronisme der communistische acties ten Westen van het IJzeren Gordijn een tamelijk frequent, reëel onderling overleg van de partijfunctionarissen in de verschillende landen.

Contact met Parijs.

Tactiek.

Gezien de vooraanstaande positie van de Franse Communistische Partij, en het feit, dat zij organisatorisch deel uitmaakt van het Kominform, is het aannemelijk, dat de kleine communistische partijen in het Westen ten aanzien van bepaalde punten van het communistische programma o.m. handelen op instructie van Parijs.

Weliswaar kunnen deze instructies niet worden opgelegd uit hoofde van een gezagsverhouding van de P.C.F. (of in ruimere zin het Kominform), doch de uitvoering kan wel worden afgedwongen i.v.m. de plaats, welke de kleine communistische partijen thans in de politieke structuur innemen. De "gehoorzaamheid" aan het Kominform is dan ook voor de CPN van vitaal belang.

In zijn kritiek (op) de onzekere houding van de CPN t.a.v. Tito, onmiddellijk nadat in de Nederlandse pers het geschil tussen deze en het Kominform bekend gemaakt was (het duurde enige dagen voordat de CPN en daarmee "De Waarheid" het optreden van de Joego-Slavische leider commentarieerde), bevestigde een vooraanstaand CPN-functionaris het bestaan van een (eenzijdig) instructief verband tussen de CPN en de P.C.F. hij verklaarde, dat "onze Partij naar Parijs moest om inlichtingen te halen".

Een duidelijker uitspraak van de afhankelijkheid der Nederlandse communisten van het Parijse Partij Bureau is nauwelijks denkbaar. Zij onthult niet de werking en de omvang van het contact. / echter

De werking

Dezerzijds wordt aangenomen, dat de verbinding wordt onderhouden door verschillende, mogelijk zelfs, ter wille van de veiligheid, willekeurig aangewezen en elkander afwisselende, betrouwbare partijfunctionarissen. Dat hierbij mede gebruik gemaakt wordt van andere geschikte gelegenheden, internationale congressen, reportage-reizen voor "De Waarheid" enz. is niet onwaarschijnlijk. Betrouwbare, positieve aanwijzingen omtrent "vaste" koeriers ontbreken te dezen geheel.

/zoals

De omvang.

In dit verband is een - overigens niet door andere bronnen bevestigd - bericht van belang, dat in December 1948 in een der Nederlandse persorganen werd gepubliceerd.

Uit dit bericht wordt het volgende overgenomen:

"Op een bijeenkomst in Noord-Italië van de Kominform is ook het werkprogramma voor 1949 besproken. Voorzover de beschikbare gegevens aantonen, schijnt hier een rapport behandeld te zijn, samengesteld door de Belg Lallemand, (bedoeld wordt

-Edgar C.L.G. Lallemand,-

"Edgar C.L.G. Lalmand, geb. 20.8.1894 te Berchem, wonende te Brussel, na overleg met de echtgenote van Maurice Thorez, die schijnbaar de Kominform-specialiste is voor Belgische en Nederlandse aangelegenheden".

Door haar Vlaamse afkomst zou deze vrouw een daartoe uitermate geschikte figuur kunnen zijn.

Tevens dient hier melding te worden gemaakt van een opmerking in de Neue Züricher Zeitung, luidende:

"Nach dem Muster ihrer Propagandabureaux in Prag Paris und Berlin, die Kominform plant die Errichtung einer speziellen "Propaganda-zentrale für Nord-Europa in Stockholm".

Van het bestaan van een "West-Europees Bureau" van het Kominform werden tot op heden geen berichten ontvangen. Dat de leiding van de P.C.F. een taak zou vervullen, welke vóór de oorlog werd waargenomen door het West-Europees Bureau van de Komintern, lijkt niet in overeenstemming met de krachtig gecentraliseerde structuur van het Kominform. Bovendien maakte het feit, dat vóór 1940 nagenoeg alle comm.-partijen ter wereld bij de Komintern waren aangesloten, de instelling van regionale bureaux, ter nauwere bundeling van de partijen in een bepaald gebiedsdeel, meer gewenst. Los van de vorengeciteerde persberichten wordt dezerzijds dan ook voorlopig aangenomen, dat het voornaamste doel van de onderlinge band der West-Europese communistische partijen inderdaad bestaat in het richten en coördineren van de propaganda-activiteit in ruime zin (de bepaling van de activiteit naar buiten) met inachtneming van de lokale omstandigheden, afgezien van de strategische en/of militaire belangen, welke min of meer in het verborgene aan hun acties ten grond liggen, en vaak het hoofddoel er van zijn.

De reeds eerder gemelde gelijkvormigheid der communistische acties in vrijwel samenvallende perioden, kan als een bevestiging hiervan worden gezien.

De voortdurende veranderingen in de communistische propaganda zijn slechts van tactische aard. Tot op heden werd niet geconstateerd, dat het contact met Parijs fundamentele wijzigingen in de CPN ten gevolge had.

Dit heeft mede geleid tot de conclusie, dat mogelijk de regeling en eventuele correctie van partij-organisatorische- en politieke problemen buiten zeggenschap vallen van Parijs.

Rechtstreeks contact met het Kominform.Strategie.

Op dit terrein wordt n.l. dezerzijds een meer direct contact verondersteld van de CPN met het Kominform, althans met gezaghebbende communistische leiders in Oost-Europa.

Het is welhaast ondenkbaar, dat het Kremlin in deze tijd, waar in mogelijk voor de eerstkomende decennia over het al dan niet slagen van de wereldpolitiek van de Sowjet-Unie wordt beslist, de regeling van gewichtige strategische vraagstukken zou delegeren.

Integendeel is mogelijk het gezag en de vrijheid van handelen van de P.C.F. streng beperkt tot onderdelen van acties, welke aan de landsaard en de maatschappelijke omstandigheden in

West-Europa noodzakelijk moeten worden aangepast.

Het was de bekende partijbestuurder Johannes Pieter Schalker, die op een ledenvergadering van de CPN in Juli 1948 verklaarde, dat de Partij samenwerkt met het Kominform.

Het is in dit verband opmerkelijk, dat de partij-secretaris P. de Groot en de partij-voorzitter G. Wagenaar in October 1948 volgens betrouwbare berichten o.m. in Dessau hebben vertoefd. Dit bezoek vond plaats vóór de mijnwerkersstaking in Noord-Frankrijk aan het einde van dat jaar, welke vergezeld ging van een krachtige ondersteuningsactie van de CPN.

Van in het algemeen betrouwbare zijde werd destijds vernomen, dat deze beide functionarissen deelnamen aan een Kominform-bijeenkomst te Dessau. Aldaar zou bevolen zijn dat de C.G.T. in een staking moest proclameren. Aan de Nederlandse en Belgische communistische partijen zou zijn opgedragen de Franse stakers zoveel mogelijk te steunen en eventueel door gebruikmaking van misstanden in deze landen eveneens stakingen te bewerkstelligen.

Frankrijk

Dit bericht dateerde van October 1948 en stemde nauwkeurig overeen met de nadien bekend geworden feiten.

Afgezien van de hoedanigheid der bijeenkomst te Dessau kan derhalve met vrij grote zekerheid worden aangenomen, dat zowel de CPN als ook de P.C.F. te dezen werden geïnstrueerd.

Zeer belangwekkend is in dit verband de gelijkenis van de verbeterde activiteit van de CPN voor de "vredesbeweging", met de ontwikkeling van de situatie in 1948.

Bekend werd, dat P. de Groot van 29.9.1949 tot 25.11.1949 in Oost-Europa vertoefde, o.m. te Praag, vermoedelijk ook in Moskou. Tijdens dit bezoek vond de Kominformbijeenkomst in Hongarije plaats.

Vastgesteld kon worden, dat na zijn terugkeer in Nederland de activiteit van de CPN - alsmede die van de communistische partijen in België en Frankrijk - "voor de vrede" en tegen de Amerikaanse wapenleveranties in belangrijke mate werd verhoogd. De Groot's felle redevoering, ter Partijconferentie in December 1949 te Amsterdam uitgesproken, was er op gericht de aanwezige partijfunctionarissen alle krachten te doen inspannen voor het slagen van het "Vredesoffensief".

De reeks van artikelen in "De Waarheid" over de op handen zijnde wapenleveranties ving aan in het begin van Januari 1950. ook de bekende havenvredescomité's in Amsterdam en Rotterdam werden eerst na zijn terugkeer opgericht.

Ofschoon berichten over het feitelijke doel van de jongste reis van de algemeen secretaris van de CPN ontbreken, wordt het dezerzijds aannemelijk geacht, dat de plotselinge uitbarsting van activiteit op dit terrein daarmee wel degelijk verband houdt.

Conclusie

Gezien het vorenstaande kan het volgende worden geconcludeerd:
1. Er bestaat contact tussen het Hoofdbestuur van de CPN en communistische leiders te Parijs. Waarschijnlijk beperkt zich dit contact tot het coördineren der communistische

propaganda in West-Europa, waarbij de P.C.F. een beslissende stem heeft (tactiek).

2. De CPN onderhoudt contact met het Kominform, althans met leidende communisten in Oost-Europa. Vermoedelijk is dit contact incidenteel en gericht op kwesties van strategische aard.
3. Het onder 1 genoemde contact wordt waarschijnlijk onderhouden door verschillende partijfunctionarissen, het onder 2 genoemde uiteraard door topfiguren.
